

[6]

Llegir amb rapidesa

Tria de lectura

SELECCIÓ DE FONTS DOCUMENTALS

Cada quatre anys, aproximadament, es duplica la quantitat de publicacions científiques de qualsevol disciplina universitària. Aquesta allau textual obliga a saber tractar eficaçment la informació, i a familiaritzar-se amb la diversitat de recursos documentals existents.

La informació pot aparèixer enregistrada en **diferents suports**: paper (articles, llibres, tesis, etc.), microformes, suport magnètic (cassets, disquets, etc.), suport òptic (videodisc, CD-ROM, etc.) i suport telemàtic (Internet, correu electrònic, etc.), que es diferencien, bàsicament, per les característiques tècniques i les prestacions que ofereixen (llegibilitat, accessibilitat, etc.).

Una de les tasques més habituals amb què s'enfronta l'estudiant universitari és haver de triar textos publicats per preparar el temari d'una assignatura, per a la realització d'un treball... Hi ha estudiants que es limiten a llegir els llibres i articles que han estat expressament manats o aconsellats per part dels professors o per les bibliografies d'articles o llibres. En altres casos es llegeix tot allò que arriba a les mans, sense cap ordre ni sentit. Però el que s'espera d'un estudiant és una actitud més **activa i crítica** en la decisió de les seves lectures.

Ampliació de continguts

Saber llegir implica saber informar-se selectivament, buscant respostes als interrogants amb què el lector s'atansa a un text d'un llibre, d'un article, d'una comunicació (oral o escrita). La millor lectura, la més rendible, és la que no s'imposa, sinó la que lliurement el lector tria a la recerca dels objectius establerts, o fins i tot, de vegades, deixant-se dur per la intuïció. En qualsevol cas, la pròpia iniciativa i la valoració constant de la rendibilitat de qualsevol lectura (en relació amb l'esforç i la dedicació que requereix) són actituds que optimitzen l'eficàcia lectora.

Les raons d'aquesta exigència a l'hora de documentar-se per tal d'assimilar nous continguts semblen evidents. D'una banda, la **rendibilitat** (cal llegir allò que aporta informació necessària i útil) i, de l'altra i molt important, l'**estalvi de temps** (cal desestimar lectures que no aporten informació nova o que repeteixen els temes i els punts de vista que ja s'han llegit en altres documents).

A grans trets, en l'àmbit universitari es poden considerar els següents casos de tria de lectura:

[1] La selecció de títols es produeix a partir d'una **llista**, sense tenir els documents a l'abast.

[2] Dels documents disponibles, se'n fa una lectura **sinòptica**, també anomenada en diagonal.

[3] La informació prové d'Internet, d'on cal triar els recursos web que siguin **fiables**, d'entre els milers de recursos digitals que es poden trobar a la Xarxa.

En tots els casos convé conèixer tots els elements que permeten fer una bona valoració i considerar, per damunt de tot, per a què es tria un document determinat. Segons els objectius que l'estudiant persegueixi una tria podrà considerar-se correcta o no.

La lectura d'una documentació determinada només té sentit si el lector sap què cerca i per què.

SELECCIÓ DE TÍTOLS

Quan s'ha de triar la bibliografia adequada per a l'estudi d'una assignatura o per a la realització d'un treball a partir d'una llista o un catàleg de títols, l'únic amb què es compta és la informació, escassa però important, que dóna una **referència bibliogràfica**.

Ampliació de continguts

Saber llegir implica saber informar-se selectivament, buscant respostes als interrogants amb què el lector s'atansa a un text d'un llibre, d'un article, d'una comunicació (oral o escrita). La millor lectura, la més rendible, és la que no s'imposa, sinó la que lliurement el lector tria a la recerca dels objectius establerts, o fins i tot, de vegades, deixant-se dur per la intuïció. En qualsevol cas, la pròpia iniciativa i la valoració constant de la rendibilitat de qualsevol lectura (en relació amb l'esforç i la dedicació que requereix) són actituds que optimitzen l'eficàcia lectora.

El **procediment** més recomanable per a una òptima selecció de títols d'un conjunt de referències bibliogràfiques és el següent:

[1] Repassar el programa de l'assignatura o el guió del treball (temes, capítols...) per tenir una idea clara de tots els aspectes que s'han d'atendre amb les lectures.

[2] Mirar de ser exhaustius, és a dir, equilibrar les lectures de manera que abastin tots els temes i no deixar cap aspecte general sense documentar.

[3] Buscar l'equilibri en els tipus de documents: incloure-hi manuals generals, llibres especialitzats en aspectes concrets, articles d'autor que donin visions personals, etc.

[4] Mirar de no repetir lectures: no seleccionar obres de títols similars i de tipologia semblant, que segurament incidiran en els mateixos temes (dos manuals de física, dues històries generals d'Espanya, dues monografies sobre ecologia marina, etc.).

[5] Valorar tota la informació que aporten les referències bibliogràfiques:

Autor: cal valorar si és conegut i és un especialista en la matèria de què escriu.
Títol: és l'únic element que aporta dades sobre el contingut.
Edició: un llibre que compta amb més d'una edició és un llibre que es ven bé i té possibilitats de ser interessant.
Editorial: cal valorar si és una editorial especialitzada en una matèria concreta i ofereix garanties.
Data: en general, sempre és millor llegir els textos més recents.

[6] Abans de donar per bona la selecció, cal disposar físicament d'aquests documents escollits (biblioteca, llibreria...) per fer-ne una lectura sinòptica.

Per a la selecció de títols a partir d'una llista, cal aprendre a valorar la diversa informació que proporcionen les referències bibliogràfiques.

LECTURA SINÒPTICA

El concepte de lectura sinòptica fa referència al fet de valorar el contingut d'un llibre o article, tenint-lo a mà, però sense llegir-lo. És molt important formular, inicialment o de nou, el **propòsit** de la lectura, és a dir, tenir ben presents les necessitats que la lectura ha de resoldre (es vol obtenir informació general o d'aspectes concrets, es necessiten dades concretes, etc.). És bo verbalitzar aquest propòsit, i fins i tot escriure'l.

Seguidament s'ha de fer la lectura sinòptica pròpiament dita, consultant les **parts del document** que permeten predir-ne el contingut. Consisteix a analitzar diversos aspectes de les parts següents:

- [1] El títol (orienta temàticament i, de vegades, de l'opció que defensa).
- [2] La data de publicació (orienta sobre els referents i el context).
- [3] L'índex o sumari o llista de continguts (concreta, jerarquitzada i fa una panoràmica de la temàtica).
- [4] L'índex analític, si n'hi ha (precisa l'aprofundiment temàtic).
- [5] La informació que porti la coberta, contracoberta, solapa..., en cas que el document sigui un llibre (resumeix, avança o contextualitza el contingut temàtic).
- [6] Les il·lustracions, gràfiques, annexos... o qualsevol altre fragment o passatge del document que es destaquï: resums, presentacions o ressenyes, la primera i última pàgina del document, alguns paràgrafs de l'interior del text, seleccionats a l'atzar... (orienta explícitament sobre la idoneïtat de la futura lectura).

Ampliació de continguts

D'una forma general, les diverses parts que solen contenir la majoria de textos de

certa extensió són les següents:

[1] Títol: sol ser una síntesi totalitzadora i normalment adverteix sobre l'índole del llibre (pràctic, teòric...) i anticipa la matèria o matèries de què tracta.

[2] Índex general: facilita la presa de contacte amb els temes, anticipa la forma en què es presenten els continguts, adverteix com es divideixen i subdivideixen: promet una profunda labor d'anàlisi o conforma una sèrie de punts molt concrets.

[3] Glossari o índex analític: es tracta d'una relació de termes extrets del text, ordenats alfabèticament i amb indicació de la pàgina o pàgines d'on provenen que proporciona una alternativa a l'índex general quan es vol fer una consulta a partir de termes concrets.

[4] Pròleg: sol presentar els criteris que cal seguir perquè la lectura de l'obra es faci d'acord amb els principis de l'autor quan la va escriure, pot alertar sobre les qüestions que s'han de tenir en compte, pot deixar entreveure quins són els principals destinataris i, d'alguna manera, fa participar el lector dels problemes que l'autor ha intentat resoldre. Quan el pròleg no és del mateix autor, el seu contingut és més obert; en aquest cas, l'autor sol presentar les seves idees i indicacions sobre la lectura en la introducció o en el primer capítol del text.

[5] Nota biogràfica: sovint s'inclou a la solapa o a la contracoberta del llibre una petita referència biogràfica de l'autor que recull la seva importància o valoració en el món acadèmic i científic, i se citen altres títols publicats, premis guanyats, etc. Pot ser molt útil, tot i que de vegades obeeix més a criteris comercials, amb la consegüent "exageració" dels possibles mèrits.

[6] Bibliografia complementària: alguns llibres i articles inclouen, després de cada capítol o al final de l'obra, una llista de bibliografia complementària o d'ampliació. Pot ser un indicador del coneixement del tema per part de l'autor.

Un cop feta la lectura sinòptica, s'ha d'estar en condicions de resumir els **valors** del document que es té a les mans per tal d'avaluar la conveniència de llegir-lo, comparant-ne els valors que insinua amb les necessitats que ha de satisfer.

La lectura sinòptica permet triar els documents que responen a un propòsit fixat, a partir de la valoració ràpida de les parts del llibre que aporten pistes sobre el seu contingut, sense haver de llegir el text.

CERCA I SELECCIÓ DE RECURSOS WEB

La Xarxa permet accedir, amb immediatesa i agilitat, a informació recent i actualitzada, de naturalesa molt diferent. Ara bé, **accedir amb èxit** a la informació que es requereix no és una tasca fàcil tant per la quantitat d'informació que conté la Xarxa, com per la multiplicitat de formats en què pot aparèixer aquesta informació, com, sobretot, pels seus diferents graus de fiabilitat i rigor.

Cal, per tant, **aprendre** a buscar informació en aquest nou entorn. Cal disposar d'estratègies de cerca que no duguin sempre, per exemple, a emprar els mateixos recursos: aquestes s'han d'adequar als objectius de la cerca; a més, cal que l'usuari, a banda de buscar i trobar la informació necessària, la sàpiga seleccionar, interpretar i utilitzar adequadament. En aquest sentit, les estratègies de cerca i les habilitats que

l'usuari haurà de desenvolupar davant de l'ordinador no difereixen gaire, però, de les que hauria d'emprar davant de qualsevol altra font documental. Només hi ha un canvi contextual que, necessàriament, implica un canvi pel que fa a les eines i recursos que caldrà emprar.

La **planificació** de la cerca documental a la xarxa implica, en primer terme, definir i concretar la informació que es busca: el seu abast temàtic i cronològic, les restriccions que es volen imposar, els possibles mots sinònims que poden aparèixer, els temes i termes que hi poden estar relacionats, etc. Alhora, cal escollir els instruments més adequats per fer-la. Hi ha dues grans eines de cerca i de recuperació de la informació: els cercadors i metacercadors i els directoris.

Un cop executada la cerca, cal analitzar i avaluar els resultats obtinguts, en un procés de **regulació documental**:

[1] valoració i avaluació de les fonts (claredat, llegibilitat, etc.)

[2] autoria (identificació de l'autor i jerarquia dels dominis: universitats, governs, etc.)

[3] datació i actualització

Recurs bibliogràfic

El lloc <http://www.ithaca.edu/library/Training/hott.html> conté una informació interessant pel que fa a propostes de revisió de cerca de recursos web. A part de repassar els diversos aspectes que cal tenir en compte a l'hora de validar la informació que contenen els llocs web que es consulten, també inclou exercicis d'autoavaluació de comparació de webs.

Finalment, cal tenir present en tot moment que Internet no es l'única font d'informació a la qual es pot recórrer; per tant, no cal limitar les recerques a aquest entorn, ja que hi ha fonts convencionals (llibres, premsa especialitzada, tesis...) i altres suports (bases de dades documentals, obres específiques en CD-ROM) que poden esdevenir més rendibles per a determinats objectius de documentació. I també cal recordar que les fonts d'informació digitals no són estables, ni estàtiques.

La tria de documentació digital és molt més potent i alhora complexa que la de documentació sobre paper.

Argumenta és un projecte dels serveis lingüístics de nou universitats catalanes (Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya, Universitat Pompeu Fabra, Universitat de Girona, Universitat de Lleida, Universitat Rovira i Virgili, Universitat Oberta de Catalunya i Universitat de Vic), que han dirigit els serveis lingüístics de la Universitat Autònoma de Barcelona i de la Universitat Politècnica de Catalunya.

Argumenta ha tingut el suport de la Secretaria d'Universitats i Recerca del Departament d'Educació i Universitats i la col·laboració de la Secretaria de Política Lingüística del Departament de Presidència de la Generalitat de Catalunya.

La unitat 6 d'Argumenta ha estat elaborada per Andreu Ayats Bancells, amb la col·laboració d'Esteve Costa Bragulat. L'edició d'aquesta unitat s'ha tancat al setembre de 2006.

Si voleu citar aquest material podeu fer-ho de la manera següent:

Serveis lingüístics de la UB, UAB, UPC, UPF, UdG, UdL, URV, UOC, UVIC. *Argumenta* [en línia]. Barcelona: setembre 2006 [Data de consulta: dd-mm-aa]. Unitat 6. Em cal aprendre a llegir amb rapidesa. Disponible a: <<http://www.uab.cat/servei-llengues>>.

Els continguts d'Argumenta estan subjectes a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 2.5 de Creative Commons.

